

A KEDVESHEZ

Te
a fiam vagy s a lányom,
gyökerem, gyűrűm,
rügy fakadásom,
szenvedély és szentély,
lázamban
izzó parázs,
izzadásom,
forrásvíz,
belsőmet romboló méreg,
síromon szivárvány:
üde piros szalag.

Te
a fiam vagy s a lányom,
szárnyam alatt pihe,
remegésem, lélegzetem,
egyenes beszédem,
csöndes magányom
és társam a csöndben,
sirály nevetésem,
virág ölelésem,
síromon szivárvány:
üde piros szalag.

Te
a fiam vagy s a lányom,
bor és hal,
pusztító vihar,
Istennel a harcom
s számban a szó,
látásom, hallásom,
lépteim ritmusa,
toll hegyében tinta,
síromon szivárvány:
üde piros szalag.

Te
a fiam vagy s a lányom,
sziklában erő,
patakban csiszolt kő,
futásom, maradásom,
el- és el nem követett vétkem,
vigasztaló álmom,
gyűrt ráncom,
imámban az ige,
koronám, koszorúm, irgalmam,
síromon szivárvány:
üde piros szalag.

Csák Gyöngyi

TÉRZENÉSZEK

Egyik furulyát fúj,
a másik trombitát.

Végtagokban szétfut
perzselő zenéjük,
velő a gerincben
hiába ágáll:

Széthullt cserepeiből
felépül újra a lélek, majd
ambivalens huzat
emeli át a test
vak labirintusán.

HAVASI GYOPÁRHOZ

Zergés sziklákon
hogy jutni át,
hogy enyém legyen
színed, illatod,

Hány szögből kell
gyakorolnom a lépést,
hogy kitűzzelek mellé
és optimista töltettel
hizlald kalapom,

Egyensúlyomból még
hányszor billentesz ki,
törékeny tengelye körül
létem meddig forogtad?

Cseh Károly

OTTHONOM, BOROM

É-nek

Irdatlan távolból,
vagy ha már nem lennél,
akkor is mindig úgy éreznék,
ahogy a faház illata más lesz,
ahogy hordóban megpezsdül a bor
virágfakadáskor.

ISTENHÁTAMÖGÖTTI

Bronzurna
halotti leplen
itt a felperzselt domb
hamuján árválló
csipkebokor már.

Pásztorunk sincsen,
kinek megjelenne,
kinek megszólalna
belőle lángzón
majd az Úr.

Keleti Gusztáv

DEÁK FERENC SZOBRÁRÓL

Ha a fényűzés fogalma átvihető azon területre is, melyen valamely nemzet anyagi és szellemi szükségei egymásba folyólag találkoznak, úgy a fényűzés szükséges voltát, bizonyos tekintetben, semmi sem igazolja szebben, mint az az áldozatkészség, melyet imént a Deák Ferenc emlékének állítandó szobor ügyében tanúsított a nemzet.

Távolabbról tekintve e szobor-emlékkel talán fölösleges művet létesít, és mégis, ha valamelyikünk kétségbe merné vonni fölállításának szükségét, szívünk és értelmünk egyaránt tiltakoznék ez álokoskodás ellen.

Mert álokoskodás volna, ha kérdeznők, kell-e pompás és költséges emlékeztető jel arra, amit felejteni amúgy is lehetetlen? Hiszen, amerre csak nézünk, Deák áldásos működésének maradandó nyomaival állunk szemben. Úgy rémlik előttünk, hogy a szabad levegőt is, melyet szívünk, öneki köszönhetjük, s az ő emlékét tiszteljük annak tudatában, hogy – létezőnk. Szóval, lenne bár állami fönnállásunk maga is az ő emlékműve, s

mint ilyen: „aere perennius”: e tudat csak fokozná bennünk szükségérzetét annak, hogy valódi szobor-émléke lépcsőinél lélekben és szívben rójuk le irányában hálánk adóját. Ösztönözni fog bennünket arra, hogy gyermekeinknek s unokáinknak is büszkén mutathassuk meg: íme ilyen volt Deák Ferenc földi alakja; nézzétek és tiszteljétek benne honmentő erényeinek és mély bölcsességének tükrét; nekünk e szobor vigasztaló emlékjel a múltból, nektek legyen biztató intés a jövőre, ha netalán ismét elborulna az ég hazánk fölött! Mert ő mondta ki, a haza bölcse, és be is bizonyította előttünk az igazságot: hogy amit a hatalom ront meg, ismét föléledhet, de amit a nemzet könnyelműsége önként oda vet, vagy gyávasága elhanyagol, azt újra visszaszerezni ritkán sikerül.

És azért akarjuk mindnyájan, hogy a közös szükségérzetének megfelelően, nagyobb szerű szobormű örökítse meg jelképileg, Deák Ferenc halhatatlan érdemeinek emlékét.

A közakarát ez irányban a megindított közadakozás rendkívüli sikerében nyilvánult, mely a kegyeletes vállalat létrejöttét biztosítja. De ez anyagi biztosíték által még csak ama külső akadályok vannak elhárítva, melyek annyi más közcélunk és üdvös intézményünk valósításának rendszerint útjában állanak. Ez a siker még csak fél siker, s hogy teljessé váljék, az már nem függ a nemzet akaratától. Csak óhajtásként fejezhetjük ki: vajha a fölállítandó emlék, az eszme zseniális megtestesülése által majdan a dicsőség fölkentjéhez s a hálás nemzethez méltó legyen!

Mint kelljen Deák Ferenc alakját, a gondviselés adta férfiú lelkiületének külső kifejezésekképpen, megfelelő helyzetben megörökíteni, e nehéz alapkérdésre legjobb feleletet ad ő maga, ha átvitt értelemben kellően meglátoljuk ama mondását: „*tűrjünk méltósággal; a méltóságot azonban csak a törvényesség adja meg és semmi más*”.

E szavakat Deák a passzív ellenállás szomorú korszakában, biztató intésül intézte a nemzethez.

Tisztán emberi értelmükre visszavezetve e szavak annyit jelentenek: *Csak a jó lelkiismeret adja meg a belső egyensúlyt és semmi más.*

Ez a belső egyensúly azonban, a tiszta lélek fensége, fölötte hálás plasztikai momentum: mert külső nyilvánulása a megtestesült *méltóság*.

És ez a méltóság, mely minden pillantását, mozdulatát áthatotta, Deák Ferencnél patriarchális egyszerűségben, szívjósággal és szelídséggel párosulva nyilvánult.

A bölcsesség derült nyugalma tehát, amint szívében lakott, úgy arcán és egész magatartásán is tükrözött.

Népszerűségében uralkodó és fékező hatalom, a kocka fordultával is egyszerű polgár, aki hivatal és külső dísz nélkül évekig a kormány feje, a nemzet első embere volt, egy szóval a bölcs önmérséklés és a méltóság-
teljes igénytelenség élő szimbóluma: Deák Ferenc ilyen, alakja így vé-
sődött emlékezetünkbe, így él képe a nemzet tudatában.

A szobrászatban nem a szellemes ötletek, hanem az egyszerű eszmék a legjobbak. Modern szobor-
emléknél pedig, amint láttuk, nem a klasszicitás rögéhez kötött hideg számítás, hanem, avatott szem és ügyes
kéz mellett, a szellemi rokonérzet életmelege dönt, mely a higított érc
folyamába belevegyül s azzal megszilárdulva, lüktető életet kölcsönöz a
szobornak. Mert ha fennkölt az eszme, ha találó a fölfogás, melyet a ki-
vitel kisebb gyöngéi el nem homályosítanak – a szemlélő örömet áldoz
elismerésével; s mihelyt a mű szívünkre hatni, lelkünket megindítani
képes, a túl szigorúan elemző bírálóat önfeledten elnémul.

(Budapesti Szemle, 1879. 38. sz.)

Huszár Adolf: Deák Ferenc szobra, 1887, Budapest